

א. כולוהו [רבי זירא ורבא], כרבה, שלמד מן הפסוק "למען ידעו דורותיכם", ופירש שסוכה שהיא גבוהה מעשרים אמה פסולה, משום שלא שלטא בה עינא, לא אמרי, לפי שלדעתם הכתוב "למען ידעו דורותיכם" אינו בא ללמדנו שצריך היושב בתוכה לדעת שבסוכה הוא יושב, אלא ההוא קרא, "ידיעה" לדורות הבאים היא. שעל ידי קיום מצות סוכה ידעו הדורות הבאים את ענין היקף ענני הכבוד שנעשה לבני ישראל בצאתם ממצרים.⁽¹⁵⁾

ומוסיפה הגמרא ומבארת: כרבי זירא, המבאר שסוכה הגבוהה מעשרים אמה פסולה, משום שלמעלה מעשרים אדם יושב בצל הדפנות, ולא בצל הסכך, נמי לא אמרי [רבה ורבא], היות ולדעתם, ההוא [הפסוק "וסוכה תהיה לצל יומם"], לימות המשיח הוא דכתיב. פסוק זה נאמר לגבי אותה הסוכה שהקדוש ברוך הוא עושה לצדיקים

לעתיד לבא, אבל סוכת החג אין תכליתה לצל דוקא.

ורבי זירא משיב על כך: אם כן, שפסוק זה נאמר רק לימות המשיח, לימא קרא "וחופה תהיה לצל יומם", ש"חופה" היא לשון חיפוי וכיסוי. ומאי ו"סוכה" תהיה לצל יומם, שמלשון זה משמעו, שכוונת הכתוב לסוכת החג? אלא ודאי, שמענת מינה מפסוק זה, תרתי, שני דברים יש ללמוד מכאן, האחד למצות הסוכה, שאין שם סוכה אלא על סוכה העשויה לצל, והשני לאותה סוכה שעתידי הקב"ה לעשות לצדיקים בימות המשיח. וממילא כוונת הפסוק היא, שסוכת הצדיקים לעתיד לבא קרויה סוכה ולא חופה, משום שהיא עשויה לצל. וכמו כן סוכת החג מהותה צל, ולכן היא קרויה סוכה.⁽¹⁶⁾

ועתה ממשיכה הגמרא ומבארת מדוע לא

שהוא עיקר הסוכה, וכמו שהובא לעיל בשם רבותינו הראשונים, "דעל שם הסכך קרויה סוכה". ומן הדין היה להתיר במחיצות לעשותן קבועות ממש, אלא שאם יעשה את הדפנות למעלה מעשרים אמה, בשיעור שאי אפשר לעשותו עראי, יחשב גם הסכך המונח על גביהן לקבוע, ומשום כך הסוכה פסולה.

15. הגמרא לא מבארת טעמו של רבה שלא פירש ידיעה לדורות [עיין ריטב"א]. ומבאר הערוך לנר על פי מה שכתב רש"י "לאו בידיעה דישיבת סוכה קא אמר, אלא בידיעת דורות הבאין היקף ענני כבוד הנעשה לאבות". ומשמע, שידיעה לדורות שייכת דוקא לדעת רבי אליעזר [יא ב], הסובר סוכות שעשה הקדוש ברוך הוא לאבותינו ביציאתם ממצרים, ענני

כבוד היו. אבל לדעת רבי עקיבא, הסובר שסוכות ממש היו, לא היה זה נס ולא שייך בזה זכרון. ואם כן, דעתו של רבי עקיבא, שהלכה כמותו, היא לכאורה כרבה, שאין זה ידיעה לדורות, אלא חלק מקיום המצוה שידע שהוא יושב בסוכה, ועיין שם עוד מה שהאריך.

16. משמע, שלדעת רבה ורבא החולקים על רבי זירא, ואומרים שלא נאמר פסוק זה אלא לימות המשיח, לא צריך שתעשה הסוכה לשם צל. והדברים תמוהים, שהרי סוכות גנב"ך ורקב"ש] סוכת גויים נשים וכו' ראה להלן ח ב], כשירות הן אף שלא נעשו לשם חג, משום שעשויות הן לצל, ומבואר, שמהות הסוכה היא שעשויה לצל, ולא צריך סוכה העשויה לשם חג דוקא! ומתוך הפני יהושע, שלכולי עלמא סכך